

## **Perspectiva narativa Intr-o opera epica studiată Ultima noapte de dragoste, Intaia noapte de razboi - Camil Petrescu**

Afirmatia criticului literar Nicolae Manolescu se refera la doua alternative pe care le are naratorul ca instanta definitorie a textului epic: pe de o parte, specific romanului de tip ionic este naratorul la persoana I, subiectiv, "cu biografie si psihologie proprie, cu un punct de vedere clar definit asupra lucrurilor", asa cum se intalneste in romanul *Ultima noapte de dragoste, Intaia noapte de razboi* de Camil Petrescu; pe de alta parte, naratorul specific romanelor dorice relateaza evenimentele la persoana a treia, fiind "o voce neutra, asemanatoare cu aceea impersonala, dar care isi insuseste pana la identificare punctul de vedere al cate unui personaj", asa cum intalnim in *Enigma Otiliei* de G. Calinescu, roman in care inca din incipit prezentarea personajelor se face din perspectiva lui Felix Sima.

Primul dintre cele doua tipuri de naratori se poate exemplifica prin Stefan Gheorghidiu, protagonist al romanului amintit, roman ce are ca tema prezentarea experientei de (auto)cunoastere a unui intelectual aflat in cautarea absolutului in dragoste si care traieste inca o experienta definitorie, respectiv cea a participarii la razboi. Aparut in 1930, romanul are o structura ce se indeparteaza de cea riguroasa si circulara a romanelor realiste, Camil Petrescu preferand formula "romanului in roman", in sensul ca povestea de dragoste ce ii are ca protagonisti pe stef si Ela, rememorata in capitolele II-V, este inclusa in romanul de razboi, confesiune de tip jurnal ce prezinta modul in care naratorul interiorizeaza o experienta de viata, demitizand imaginea eroica a luptelor. Ceea ce elimina perceperea celor doua carti ale operei ca doua romane distincte este procedeul unitatii de perspectiva, caci acelasi narator personaj si necreditabil impartaseste ambele experiente, caracterizandu-se prin efortul sau de a ordona lumea conform propriului sistem de valori.

In primul rand, o consecinta directa a existentei naratorului personaj este modificarea raportului dintre acesta si lumea evocata: daca in romanul obiectiv naratorul omniprezent si omniscient se afla intr-o postura demiurgica, in romanul de analiza psihologica naratorul este un eu central care ofera cititorului propria viziune asupra celor relatate.

In al doilea rand, tehnicile moderne prin care se realizeaza confesiunea sunt: introspectia (modalitatea specifica prozei de analiza psihologica prin care personajul principal isi analizeaza trairile sufletesti in cele mai mici nuante), monologul interior (dezvaluirea interioritatii la persoana I), fluxul constiintei (relatarea faptelor sau transcrierea gandurilor in ordinea subiectiva in care le reconstituie afectivitatea naratorului), memoria involuntara (rememorarea unui fapt in urma unei senzatii sau a stimulării unui simt sau provocata de producerea unui fapt banal, deci neintentionat/neprogramat). Acest tip de narator anuleaza cronologia faptelor specifica prozei realist obiective, relatandu-le in functie de subiectivitatea sa.

Astfel, stef Gheorghidiu relateaza experienta erotica si pe cea a razboiului fiind intr-o situatie limita, respectiv pe front. Ambele confesiuni reprezinta pentru el modalitati de cunoastere ale unui

## Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari  
<http://referatenoi.ro>

---

intelectual hiperlucid, hiperanalitic si hipersensibil, care va constata ca tradarea In dragoste a unei femei este o experienta mai putin traumatizanta decat absurditatea mortii aproapelui pe front, In concluzie, confesiunea are pentru el un rol terapeutic, eliberandu-l de drama provocata de inconsecventa Elei.

Experienta erotica reprezinta o modalitate de autocunoastere: capabil de sentimente intense, vazand In iubire singurul plan al Implinirii sufletesti, este totusi dominat de Indoiala si devine victima geloziei, astfel Incat romanul erotic este de fapt o "monografie a Indoielii" (Constantin Ciopraga), la sfarsitul careia stef nu este un Invins decat In masura In care Ela-idee a fost infirmata de Ela-realitate. In schimb, el gaseste In sine forta de a depasi esecul In dragoste, reorganizandu-si sistemul de valori.

Experienta razboiului reprezinta pentru el o etapa obligatorie: "Nu pot sa dezertez, caci n-as vrea sa existe pe lume o experienta definitiva, ca acea pe care o voi face, de la care sa lipsesc, mai precis care sa lipseasca ea din Intregul meu sufletesc. Ar avea fata de mine, cei care au fost acolo, o superioritate care mi se pare inacceptabila." Intreg jurnalul de pe front reprezinta o confesiune ce demitizeaza razboiul, coborandu-l de pe scena istoriei: sunt prezentate lipsurile soldatilor si sentimentele dominante de teama, frica, incertitudine, revolta Impotriva absurditatii luptei, suferinta provocata de moartea aproapelui, pe fundalul unor lupte In care curajul este de fapt o forma a instinctului de autoaparare. Realitatea exterioara a razboiului este interiorizata de personaj, caci intereseaza mai ales reflexul conflagratiei In constiinta lui Gheorghidiu, pentru care drama colectiva capata accente mult mai dramatice decat cea personala. Cedarea averii si divortul pe care Ela Il accepta reprezinta finalul deschis al romanului si totodata dovada fortei launtrice a personajului, care depaseste esecul In dragoste si renunta la trecut.

Nu In ultimul rand, acest tip de narator ilustreaza viziunea naratologica "Impreuna cu" (Tzvetan Todorov), deoarece el cunoaste tot atatea informatii ca si personajul, suprapunandu-se. Focalizarea este interna, astfel Incat totul este filtrat de psihologia lui Gheorghidiu.

Prin urmare, naratorul reprezinta o instanta cu un rol esential Intr-un text epic, iar preferinta pentru un anumit tip de narator reprezinta unul dintre instrumentele de clasificare a operei. Ilustrand preferinta autorului pentru proza de analiza psihologica, stefan Gheorghidiu este intelectualul care devine subiect si totodata obiect al propriei confesiuni, dovedind o luciditate si o putere de autoanaliza fara precedent.